

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра української літератури**

Оксана Тиховська

**УКРАЇНСЬКА УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ТА
НАРОДОЗНАВСТВО: ОСНОВНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ**
Методичний посібник

(для студентів бакалаврату спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література)

Ужгород 2023

Пропонований навчально-методичний посібник включає основні питання вивчення курсу «Українська усна народна творчість та народознавство» і розрахований на студентів-філологів та вчителів-словесників.

Рецензенти: Балла Евеліна Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету
Ужгородського національного університету
Протокол №4 від 23 листопада 2023 року

© Тиховська О.М., 2023 р.
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Структура навчальної дисципліни	6
3. Плани практичних занять.....	7
4. Самостійна робота.....	15
5. Індивідуальні завдання	17
6. Критерії оцінювання	18
7. Рекомендовані джерела інформації.....	19
8. Перелік питань до іспиту.....	29

ВСТУП

Вивчення української усної народної творчості у зв'язку з давніми віруваннями, обрядами, ритуалами та міфологією дає змогу по-новому інтерпретувати поетику різних жанрів, їх образну систему та мотиви. Відгомін найдавніших систем усної народної творчості дійшов до наших днів у формі окремих вкраплень, образів, деталей народних текстів, що відносяться до значно пізніших періодів творення. Але вони разом з археологічними, етнографічними пам'ятками давньої культури є матеріалом, що дає певне уявлення про доісторичні часи українського етносу.

Формування духовності суспільства неможливе без вивчення культурних явищ і традицій минулого. Українська усна народна творчість є величезним, містким й багатоаспектним надбанням народу. У кожному її жанрі ми знаходимо усталені й художньо осмислені образи й ідеали, які формують духовні й морально-етичні цінності українців.

Фольклор як передісторія літератури увібрав у себе елементи міфологічного мислення, тотемні та анімістичні уявлення, залишки давніх культів, обрядів та ритуалів, архетипні образи, породжені свідомістю людини. А тому, розглядаючи міфи, легенди, бувальщини, народні оповідання й перекази, балади, билини, казки та інший міфологічний матеріал, будемо акцентувати увагу на базових структурних утвореннях (патернах) людської психіки, простежуючи їх крізь культурні нашарування.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Українська усна народна творчість та народознавство» є

- навчити здобувачів аналізувати твори української усної народнопоетичної творчості, характеризувати їх ідейно-тематичні та жанрові особливості, простежувати зв'язок фольклорних творів з давніми віруваннями, обрядами, ритуалами та міфологією,
- самостійно опрацьовувати наукові першоджерела, збірники фольклорних текстів, періодичні видання з фольклористики, словники, довідники, енциклопедії;
- навчити здобувачів самостійно узагальнювати і систематизувати знання з певного розділу дисципліни, укладаючи схеми, таблиці, опорні конспекти, розробляючи презентації в електронному вигляді; сприяти
- формування фольклорної, культурознавчої компетенції педагога-словесника.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК2)

Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК3).

Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК7).

Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури (ФК6).

Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти, фахової передвищої освіти (ПК7).

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку української фольклористики, праці вчених про українську усну народну творчість та народознавство.	РН1
<i>Уміє оперувати</i> термінами фольклорний жанр, фольклорний цикл, синкретичність, міф, міфологія, міфологема, анімізм, антропоморфізм, магія, тотемізм, фетишизм, культ, демонологія, двовір'я, вірування, автентичний фольклор, міський фольклор, дитячий фольклор, псевдофольклор, постфольклор, обряд (ритуал), звичай, обрядовість, свято, мандрівний сюжет, кумулятивність, формульність, фольклоризм, фольклоризація, казка, дума, легенда, космогонія, етноспецифіка, мандрівні сюжети, ініціація, метафоричність.	РН5
<i>Здатний</i> цінувати різноманіття народних звичаїв, традицій, сюжетів народної прози, поезії, родинних та календарних ритуалів, вміє проводити типологічні паралелі між зразками українського фольклору та світового.	РН11
<i>Застосовує</i> різні види аналізу фольклорних творів, визначає їх жанрово-стильову своєрідність, місце в культурній спадщині українського народу, розмежовує поширені й маловідомі сюжети, простежує зв'язок фольклорного твору з міфологією, релігією, філософією, літературою, усвідомлює значення українського фольклору у становленні національного світогляду та морально-етичних цінностей.	РН16

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2-й семестр				3-й семестр				
МОДУЛЬ 1. Магія, міфологія, народна проза.								
Тема 1. Фольклор – невід’ємна складова національної культури Вивчення фольклору у ЗЗСО.	6	2		4	7	1		6
Тема 2. Основні світоглядні системи українського фольклору	8	2	2	4	8			8
Тема 3. Магічні ритуали, їх психологічне підґрунтя. Ритуал ініціації.	8	2	2	4	7	1		6
Тема 4. Давня праслов’янська міфологія. Тематичні групи міфів, їх сюжети. Їх вивчення в ЗЗСО.	8	2	2	4	8	1		7
Тема 5. Семантика і тематичні групи замовлянь, їх зв’язок з кумулятивними казками	8	2	2	4	8	1		7
Тема 6. Казкова проза. Жанр чарівної казки. «Чоловічі» й «жіночі» казки, їх зв’язок з ритуалом вікової ініціації	8	2	2	4	8	1		7
Тема 7. Казки про тварин, їх зв’язок з язичницькими культурами та тотемізмом. Тематичні групи соціально-побутових казок.	8	2	2	4	8	1		7
Тема 8. Міфологічні легенди українців: тематичні групи, сюжети.	8	2	2	4	8	1		7
Тема 9. Апокрифічні легенди: сюжети, система персонажів, дидактизм, притчевість. Їх вивчення в ЗЗСО.	8	2	2	4	8	1		7
Тема 10. Історичні легенди, бувальщини, народні оповідання та історичні перекази. Їх вивчення в ЗЗСО.	8	2	2	4	8	1		7
Разом за модулем 1	78	20	18	40	78	9		69
МОДУЛЬ 2. Ліричні пісні, балади, героїчний епос, календарно-обрядова творчість, родинна обрядовість, пареміографія								
Тема 11. Календарна обрядовість зимового циклу. Вивчення жанрів календарної обрядовості в ЗЗСО.	8	2	2	8	8	1		7
Тема 12. Календарна обрядовість весняного циклу.	8	2	2	4	8	1		7

Тема 13. Календарна обрядовість літнього та осіннього циклів.	8	2	2	4	8	1		7
Тема 14. Родинно-обрядова творчість українців. Ритуали, пов'язані з народженням дитини, весілля, похорон (трансформація ритуалів).	8	2	2	4	8	1		7
Тема 15. Родинно-побутові пісні, мотиви, образи-символи, тематичні групи	5	2	2	2	8	1		7
Тема 16. Суспільно-побутові пісні: тематичні групи, мотиви. Їх вивчення в ЗЗСО.	5	2	2	2	8	1		7
Тема 17. Героїчний епос. Билини і думи. Основні сюжети, тематичні групи. Їх вивчення в ЗЗСО.	8	2	2	4	9	1		7
Тема 18. Історичні пісні. Пісні січових стрільців, воїнів УПА, сучасні історичні пісні.	8	2	2	4	9	1		7
Тема 19. Балади. Пареміографія.	8	2	2	4	8	1		7
Разом за модулем 2	62	18	18	36	72	9		63
Усього годин	150	38	36	76	150	18		132

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1

Тема 1.

Фольклор - невід'ємна складова національної культури. Вивчення фольклору у ЗЗСО

- Фольклор та фольклористика.
 - фактори впливу на розвиток фольклору;
 - визначення фольклору як явища; розмежування понять фольклор, фольклористика, усна народна творчість;
 - фольклористика як наука, галузі фольклористики та зв'язок з іншими науками.
- Усна народна творчість та художня література: спільні та відмінні риси.
- Основи поділу фольклору на дві епохи – доісторичну (міфологічну, дохристиянську) та історичну (християнську).
- Основні школи та напрями фольклористики:
 - міфологічна школа, її розвиток в українській науці;
 - міграційна школа, відгомін її ідей в українській фольклористиці;
 - антропологічна (етнографічна) школа, вияв її ідей на українському ґрунті;
 - становлення в Україні історичної школи фольклористики; ідея еkleктизму та її прихильники в українській науці;
 - загальна характеристика шкіл фольклористики 20 ст.

- (етнопсихологічної, соціологічної, географічно-історичної, структуралізму, ритуально-міфологічної).
5. Вивчення української усної народної творчості та народознавства в школі.

Тема 2.

Основні світоглядні системи українського фольклору

1. Дохристиянські вірування давніх слов'ян: анімізм, тотемізм, фетишизм, пантеїзм, політеїзм, генотеїзм.
2. Система культів як своєрідна первісна релігія давніх слов'ян:
 - a. Культ предків, його зв'язок з уявленнями про потойбічне життя та «межі» між світами;
 - b. Культ вогню (зв'язок з родинним вогнищем, хатньою піччю, овином, культом коваля та «вогняного напитку»);
 - c. Роль культу води і грози в житті праслов'ян;
 - d. Виникнення культів землі, орача, зерна й хліба у період землеробства;
 - e. Становлення культів дерев, рослин, тварин і предметів на основі анімізму, тотемізму й фетишизму;
 - f. Культ небесних світил як первісна астрологія праслов'ян

Тема 3.

Магічні ритуали, їх психологічне підґрунтя. Ритуал ініціації

1. Магія як найдавніший пласт народної творчості та її форми. Гомеопатична та контагіозна магія.
2. Лікувальна та любовна магія, її елементи в календарній та родинній обрядовості.
3. Система обрядів давніх слов'ян. Види та форми давніх обрядів.
4. Різновиди ворожінь. Календарні, святкові ворожіння.
5. Обряд ініціації, його основні етапи та зв'язок з уявленнями праслов'ян про потойбіччя.
6. Роль табу в житті наших предків.
7. Поетика жанрів магії.

Тема 4.

Давня праслов'янська міфологія. Тематичні групи міфів, їх сюжети.

Вивчення українських міфів у ЗЗСО

1. Поняття міфу, міфології, міфологічного мислення.
2. Еволюція міфу як явища світової та національної культури.
3. Проукраїнська теогонія, божества давньослов'янського пантеону.
4. Тематичні групи міфів. Аналіз міфів, їх сюжети, образна система, зв'язок зі світоглядом праслов'ян.

5. Релікти космогонічних міфів українців, збережені в колядках («А що було з нащада світу», «Була у Бога перепеличка») та казках («Яйце-райце»).
6. Антропогенічні та календарні міфи українців. Вивчення їх у ЗЗСО.
7. Християнство і його вплив на розвиток української словесності.

Тема 5.

Семантика і тематичні групи замовлянь, їх зв'язок з кумулятивними казками

1. Словесний супровід обрядів та ритуалів. Жанр замовляння. Віра в магію слова.
2. Тематичні групи замовлянь. Господарські, любовні, календарні замовляння.
3. Заклинання, закляття і клятви, їх жанрова специфіка.
4. Виникнення кумулятивних казок на основі замовлянь.
5. Генетичний аналіз казок «Колобок», «Коза-Дерева», «Казка про Котика і Півника» та ін.
6. Мисливські казки і замовляння.
7. Ланцюгові та епічні кумулятивні казки, їх жанрова специфіка, поетика. Архітектоніка кумулятивних казок.

Тема 6.

Казкова проза. Жанр чарівної казки. «Чоловічі» й «жіночі» казки, їх зв'язок з ритуалом вікової ініціації

1. Жанрово-стильові особливості казки.
2. Теорії походження жанру чарівної казки.
3. Зв'язок мотивів чарівних казок з обрядом ініціації, «чоловічі» й «жіночі» казки.
4. Система прадавніх культів як основа виникнення чарівної казки.
5. Психоаналітичний метод інтерпретації чарівної казки. Об'єктивація архетипів у казках.
6. Сюжетно-композиційна будова чарівних казок, функція традиційно усталених формул у чарівних казках.
7. Поетика чарівних казок (метафоричність, персоніфікація, явище метаморфози і метасихози, символізм...).

Тема 7.

Казки про тварин, їх зв'язок з язичницькими культами та тотемізмом. Тематичні групи соціально-побутових казок

1. Образна система й тематичні групи казок про тварин. Зв'язок тваринного епосу із тотемізмом, замовляннями, міфічними оповідями й повір'ями про тварин.
2. Ідейно-художній аналіз казок про тварин, їх образна система, мотиви й тематика.

3. Виникнення байки на основі пізнього тваринного епосу, жанрово-стильові особливості байки (мораль, гумор, іронія, сарказм, езопова мова...).
4. Соціально-побутові казки, їх виникнення, тематика, класифікація, типи героїв.
5. Основні мотиви, тематика, образна система, характер конфлікту родинно-побутових і суспільно-побутових казок.

Тема 8.

Міфологічні легенди українців: тематичні групи, сюжети

1. Легенда як жанр усної народної творчості, виникнення та класифікація легенд.
2. Міфологічні легенди, їх тематичні групи: антропоморфічні, зооморфічні, тератоморфічні, етіологічні, демонологічні. Аналіз основних сюжетів.
3. Демонологічні легенди українців про чортів, домовиків, упирів, відьом, перевертнів, вовкулак.
4. Міфологічні легенди про мавок, русалок, лісовиків, водяників, повітруль.
5. Міфологічні легенди про антропоморфних істот (Долю, Недолю, Смерть, персоніфіковані хвороби).
6. Вивчення міфологічних легенд у школі.

Тема 9.

Апокрифічні легенди: сюжети, система персонажів, дидактизм, притчевість. Їх вивчення в ЗЗСО

1. Жанрово-стильова специфіка апокрифічних легенд.
2. Образна система й мотиви апокрифічних легенд.
3. Тематичні групи апокрифічних легенд: космогонічні, антропогенічні, антропологічні, етнологічні. Аналіз їх сюжетів, відмінність від біблійних текстів.
4. Сюжети, образна система система, дидактизм та подібність до притч старозавітніх, новозавітніх, агіографічних, геортологічних та есхатологічних легенд.
5. Вивчення апокрифічних легенд у школі.

Тема 10.

Історичні легенди, бувальщини, народні оповідання та історичні перекази. Їх вивчення в ЗЗСО

1. Основні сюжети й мотиви історичних, історично-героїчних легенд, їх зв'язок з міфами та богатирським епосом.
2. Сюжети топонімічних, етимологічних, оноματοлогічних та топографічних легенд, що побутують на Закарпатті.

3. Використання легенд, їх мотивів та образів у художній літературі (Марко Вовчок, М.Старицький, Г.Хоткевич, М.Коцюбинський, Ю.Мушкетик та ін.).
4. Вивчення історичних легенд у ЗЗСО.
5. Перекази як жанр усної народної творчості, їх основні ознаки.
6. Аналіз історико-хронологічних циклів переказів: основні мотиви, образи-персонажі, сюжети.
7. Жанрово-стильові особливості бувальщин, їх тематика. Зв'язок бувальщин з народними віруваннями, уявленнями, міфологією.
8. Поетика жанрів неказкової прози.

Модуль 2

Тема 11.

Календарна обрядовість зимового циклу. Вивчення жанрів календарної обрядовості в ЗЗСО

1. Відображення прадавніх міфологічних уявлень та культових вірувань праслов'ян у календарно-обрядовій творчості.
2. Зміст і структура народного обряду. Календарні і родинні свята.
3. Ритуально-міфологічна основа зимового циклу календарної обрядовості.
4. Тематичні групи колядок, їх основні мотиви та образи-архетипи.
5. Поетика та образна система щедрівок, їх зв'язок зі святом Маланки.
6. Тематика й основні мотиви щедрівок.
7. Зв'язок посівальник пісень з культом плуга та із замовляннями.
8. Становлення вертепної драми на Україні.
9. Вивчення календарної обрядовості в школі.

Тема 12.

Календарна обрядовість весняного циклу

1. Ритуально-міфологічна основа весняного циклу календарної обрядовості.
2. Веснянки, їх тематика, художні особливості, зв'язок з культом померлих предків.
3. Хронологічно-тематичні групи гаївок, їх мотиви та зв'язок з тотемними й анімістичними віруваннями праслов'ян:
 - Аналіз тотемічно-культових гаївок «Котик і мишка», «Горобецько», «Кострубонько», «Ремез», «Зелений шум» та ін.
 - Елементи звуконаслідування, риси архаїчних замовлянь та обряду жертвоприношення у міфологічних гаївках («Ворота», «Воробецько», «Ой ти, соловейку» та ін.).
 - Тема пробудження та розквіту природи, швидкого проростання трав, сільськогосподарських злаків у господарсько-вегетаційних гаївках («Мак», «Льон», «Просо»).

- Мотиви перемоги життя над смертю та продовження життя у любовно-еротичних гаївках («Любка», «Милий і нелюб», «Вінок», «Ой кувала зозуленька»).
 - Психологізм та ліризм княжих гаївок.
 - Драматизм військово-історичних та родинно-побутових гаївок.
4. Зв'язок величальних (волочільних, волочельних) пісень із культом покійників.
 5. Основні мотиви та тематика весняних пісень про воскресіння.
 6. Охарактеризувати весняні ігрища «Король», «Перепілка», «Ворон», «Дурне колесо», «Галка», «Щітка», «Просо», «Мак».

Тема 13.

Календарна обрядовість літнього та осіннього циклів

1. Ритуально-міфологічна основа літнього циклу календарної обрядовості.
2. Маївки та русальні пісні як жанри літнього циклу календарно-обрядової творчості, їх мотиви, тематика, образи.
3. Купальські та собіткові пісні як невід'ємний супровід магічних дій, ворожінь, гульбищ на свято Купала.
4. Тематика петрівчаних пісень, їх архетипні образність та мотиви.
5. Царинні обряди та їх пісенний супровід.
6. Ритуально-міфологічна основа осіннього циклу календарної обрядовості.
7. Жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості: жнивварські, косарські та гребовицькі пісні; особливості їх тематики, образної системи й поетики.
8. Аналіз зажинкових, жнивних та обжинкових пісень, архетипні образи в них, зв'язок з тотемними та анімістичними віруваннями слов'ян.

Тема 14.

Родинно-обрядова творчість українців. Ритуали, пов'язані з народженням дитини, весілля, похорон (трансформація ритуалів)

1. Виникнення й становлення весільної обрядовості.
2. Весілля як драма. Його основні етапи.
3. Народнопісенний супровід весілля. Основні мотиви весільних пісень.
4. Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини. Зв'язок цих обрядів з давніми віруваннями, замовляннями й магією.
5. Еволюція похоронного обряду, уявлення про смерть у давніх слов'ян.
6. Голосіння як жанр. Поетика голосінь та їх жанрові різновиди.
7. Обряди, пов'язані з будівництвом дому. Роль жертвоприношень та тотемних уявлень при виконанні цих обрядів.

Тема 15.

Родинно-побутові пісні, мотиви, образи-символи, тематичні групи

1. Тематика родинно-побутових пісень.

2. Пісні про кохання. Мотиви пісень про кохання, їх зв'язок з обрядовою поезією баладами та казками. Архетипні образи та символи у піснях про кохання.
3. Відтворення реальної дійсності у піснях про сімейне життя, їх тематика й мотиви.
4. Драматизм ліричних пісень про трагічні сімейні обставини їх образна система й поетика. Естетика пісень про жіночу долю. Удовині та сирітські пісні.
5. Сатирично-гумористичні пісні, їх тематика, об'єкти сатиричного зображення.
6. Пісенна лірика і художня література.
7. Пісні літературного походження: історія жанру, ознаки, авторство.
8. Романси як жанр, їх художньо-тематичні особливості, мотиви, поетика.

Тема 16.

Суспільно-побутові пісні: тематичні групи, мотиви. Їх вивчення в ЗЗСО

1. Тематика суспільно-побутових пісень. Козацькі пісні, їх виникнення й побутування, патріотичне спрямування й мотиви, Образність та метафорика.
2. Чумацькі пісні, їх виникнення й тематика, образна структура текстів, зв'язок з жанром веснянок. Мотиви чумацьких пісень, їх образність.
3. Наймитські, кріпацькі, бурлацькі та заробітчанські пісні: їх ідейний зміст, художня форма, особливості поетики. Проаналізувати кілька пісень на вибір.
4. Жебрацькі, емігрантські та тюремно-каторжні пісні: їх основні мотиви, ситема образів. Аналіз текстів.
5. Ремісницькі, солдатські, жовнірські і рекрутські пісні, їх специфіка, тематичні цикли, мотиви, драматизм та образна структура.
6. Вивчення козацьких та чумацьких пісень у школі.

Тема 17.

Героїчний епос. Билини і думи. Основні сюжети, тематичні групи. Їх вивчення в ЗЗСО

1. Виникнення й становлення жанрів героїчного епосу.
2. Билини як жанр, поєднання в них міфологічного й християнського світогляду:
 - міфологічні елементи та історичне підґрунтя в міфологічному циклі билинного епосу.
 - втілення ідеї християнства в билинах київського циклу, історичні прототипи героїв.
 - тематичне розмаїття й драматизм билин галицько-волинського циклу билинного епосу.

- типи героїв та художньо-образний лад билин новгородського та казково-новелістичного циклу билинного епосу.
3. Поетика билин, специфіка їх хронотопу.
 4. Думи як жанр героїчного епосу. Особливості поетики дум, їх класифікація. Вивчення дум у ЗЗСО.
 5. Основні мотиви та тематичні цикли дум про герічну боротьбу українського народу проти турецько-татарських загарбників („Дума про Самійла Кішку”, „Маруся Богуславка”, „Втеча трьох братів з города Азова”, „Дума про козака Голоту”).
 6. Основні мотиви та тематичні цикли дум про герічну боротьбу українського народу проти шляхетсько-польського поневолення.(„Перемога під Корсунем”, „Хмельницький і Барабаш”, „Смерть Богдана Хмельницького”).
 7. Зв’язок суспільно-побутових дум з жанром голосіння, їх образна система.(„Сестра і брат”, „Вдова і три сини”, „Прощання козака”).
 8. Кобзарство як унікальне культурно-історичне явище України.

Тема 18.

Історичні пісні. Пісні січових стрільців, воїнів УПА, сучасні історичні пісні

1. Жанрово-стильові ознаки історичних пісень.
2. Історичні пісні доби козаччини, їх тематичні групи та зв’язок з календарно-обрядовою лірикою. („Зажурилась Україна”, „ Ой зійшла зоря”, „Пісня про Байду”, „ Ой з-за гори чорна хмара”, „Вилітали орли” та ін.)
3. Тематичні групи та образна система історичних пісень періоду Коліївщини та Гайдамаччини другої половини 17-18 ст. („Максим козак Залізник”, „ Ой наварили ляхи пива”, „ Течуть води Черемоша” та ін.)
4. Тематика історичних пісень першої половини 19 ст.
5. Патріотичні мотиви пісень січових стрільців, особливості їх поетики та тематики. („Повіяв вітер степовий”, „ Гей ви хлопці січовії”, „Ой у лузі червона калина”, „Січовий марш” та ін.)
6. Пісні українських січових стрільців та української повстанської армії, їх виникнення, патріотична спрямованість.
7. Ідейний зміст і художня форма патріотичних пісень. Пісні-гімни.
8. Поетика історичних пісень. Виникнення історичних пісень у ХХІ столітті.
9. Тематика пісень-хронік, їх джерельна база та зв’язок з жанром балади.

Тема 19.

Балади та пісні літературного походження. Пареміографія

1. Балада як жанр усної народної творчості. Тематично-стильові особливості та поетика балад.

2. Відображення давніх дохристиянських вірувань у баладах, мотив метаморфози.
3. Основні мотиви балад:
 - балади про кровозмішання (інцест): „Жила вдова на Подоллі”, „Била в Дана красна жона”, „Ходило дівчатко коло визлої води”...
 - балади про підмову дівчини на мандрівку, яка завершується трагічно.
 - Мотиви інцесту та жертвоприношення в баладах („Замурований милий”, „Замурована мила” та ін.)
 - мотив чаклунства („Ходить Сербан по зарінку”, „Тройзілля”, „ Ой ходила дівка по дикому полю”)
4. Тематика балад періоду турецько-татарських нападів.
5. Мотиви й образна система власне історичних балад („Бондарівна”, „Лимерівна”, балади про Байду, Довбуша, Нечая...)
6. Трагічні мотиви про нещасливе кохання та нещасливе сімейне життя („ Ци чули ви, добрі люде”, „Прийшов Іван до Марійки” та ін.).
7. Художня природа і жанрові різновиди паремій, їх виникнення та розвиток, залишки дохристиянського світогляду в пареміях. Класифікації народних паремій
8. Жанрові особливості прислів'їв та приказок. Їх походження і тематика, художні особливості. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців. Мовленнєвий етикет.
9. Анекдоти: з історії жанру, основні тематичні групи, особливості поетики. Основні тематичні групи народних байок, анекдотів.
10. Загадки. Визначення жанру загадки. Тематика й структура загадок, їх пізнавальна, дидактична, логічна та естетична функції. Використання загадок у різних жанрах народної творчості, художній літературі.
11. Жанрово-стильові особливості небилиць, функціональна роль алогізмів.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури, опрацювання фольклорних текстів, навчання на освітніх онлайн-платформах. Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє під час перевірки конспектів та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	Вивчення крилатих висловів, прислів'їв, приказок, дитячого фольклору в школі	4	6

2.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Тотемізм, фетишизм, анімізм та система культів як основа українських міфів та казок»	4	7
3.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Магічні ритуали, їх психологічне підґрунтя. Ритуал ініціації», скласти 10 тестів.	4	7
4.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Давня праслов'янська міфологія. Космогонічні, теогонічні та календарні міфи українців»	4	7
5.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Замовляння як жанр фольклору і основа кумулятивної казки, Казка «Колобок».	4	7
6.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Жанр чарівної казки. Мотив складних випробувань в «чоловічих» й «жіночих» казках («Котигорошко», «Про дідову і бабину доньок»))».	4	7
7.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Казки про диких тварин, їх зв'язок з мисливським побутом, тотемізмом».	4	7
8.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Демонологічні легенди українців. Образи відьми та упиря».	4	7
9.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Апокрифічні легенди українців про створення світу, перших людей та народів».	4	7
10.	Розробити план-конспект уроку на тему: «Історичні легенди про період Київської Русі. Образи князів».	4	7
11	Пройти навчання на сайті Ed-Era: опанувати курс «Знай свою Україну. Різдво», подати сертифікати про результат навчання (1 кредит ЄКТС) - https://ed-era.com/courses	8	11
12	Розробити план-конспект уроку на тему: «Календарна обрядовість весняного циклу. Мотиви та образи веснянок та гаївок».	4	7
13	Розробити план-конспект уроку на тему: «Календарна обрядовість літнього та осіннього циклів. Святкування русалій та Купала».	4	7
14	Підготувати доповідь на тему: «Українське весілля, його атрибути й символічне значення».	4	7
15	Розробити план-конспект уроку на тему: «Ліричні пісні про кохання та родинне життя,	2	5

	їх виховне значення».		
16	Розробити план-конспект уроку на тему: «Суспільно-побутові пісні про козаків та чумаків».	2	5
17	Розробити план-конспект уроку на тему: «Думи як жанр героїчного епосу. Аналіз «Думи про Марусю Богуславку»».	4	7
18	Розробити план-конспект уроку на тему: «Пісні січових стрільців, воїнів УПА, сучасні історичні пісні як свідчення подвигу української нації».	4	7
19	Розробити план-конспект уроку на тему: «Жанрово-стильові особливості та сюжети балад про кохання».	4	7
	Разом	76	132

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять через хворобу здобувача або іншу поважну причину, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі здобувають у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці, формування сталих навичок дослідницької роботи як невід'ємної фахової риси.

1. Виконання завдань за матеріалами методичних розробок.
2. Опрацювання наукових праць про специфіку фольклорних жанрів.
3. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем, передбачених програмою).

Вимоги до виконання й оформлення індивідуального завдання:

1. Обсяг виконаного завдання – 4-5 сторінок друкованого тексту / 25-30 слайдів презентації;
2. Структура кожного виду робіт (зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо є); список використаної літератури).

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЄКТ

(Індивідуальне науково-дослідне завдання)

РОЗГОРНУТА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОЛЬКЛОРНОГО ЖАНРУ

План характеристики

1. Місце жанру в українському фольклорі.
2. Походження терміна на позначення жанру.
3. Походження жанру, його історичний розвиток.
4. Ознаки жанру. Форма виконання.
5. Класифікація творів даного жанру.

6. Провідні теми, мотиви, образи.
7. Художні особливості (мова, стиль, символіка, художні засоби, сюжет, композиція тощо).
8. Побутування жанру (регіональні особливості, ареал поширення).
9. Зв'язок даного жанру з художньою літературою.
10. Збирання і дослідження творів даного жанру українською фольклористикою.
11. Тест для перевірки знання жанру (10 питань, 4 варіанти відповідей до кожного (А-Г), з них лише одна правильна).
12. Список використаної літератури, оформлений згідно з бібліографічними вимогами.

ПЕРЕЛІК ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Казки про тварин. Чарівні казки. Соціально-побутові казки. Замовляння. Легенди. Перекази. Народні оповідання і бувальщини. Народні анекдоти. Байки та притчі. Думи. Історичні пісні. Балади. Голосіння. Колискові пісні. Пісні про кохання. Пісні про родинне життя. Жартівливі пісні. Коломийки. Частівки. Козацькі пісні. Чумацькі пісні. Рекрутські і солдатські пісні. Кріпацькі, бурлацькі, наймитські пісні. Стрілецькі і повстанські пісні. Колядки і щедрівки. Веснянки. Русальні пісні. Купальські пісні. Жнивні пісні. Весільні пісні. Дитячі пісні. Утішки, пестушки, забавлянки. Лічилки, дражнилки. Дитячі заклички і примовки. Вертепна драма. Обряди «Коза» і «Маланка». Прислів'я і приказки. Загадки.

Максимальна оцінка – 4 бали (оцінюється зміст і якість оформлення роботи).

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з предмету «Українська усна народна творчість та народознавство» є:

- поточний контроль на практичних заняттях,
- тематичний контроль за результатами самостійної та індивідуальної роботи студентів,
- підсумковий контроль – у вигляді модульної контрольної роботи та усного екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	50	100
13	5	5	5	4	4	5	5	4		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	10	50	9	42
Навчання на сайті Ed-Era – опанування курсу «Знай свою Україну. Різдво», з поданням сертифікату про результат навчання (1 кредит ЄКТС) - https://ed-era.com/courses			1	8
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Методичне забезпечення

1. Тиховська О. Матеріали до курсу «Українська усна народна творчість та народознавство» (Матеріали лекцій). Ужгород: «Рік-У», 2020. 82 с.
2. Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Монографія. Ужгород: Рік-У, 2021. 512 с.
3. Тиховська О. Основні питання вивчення курсу «Українська усна народна творчість та народознавство». Ужгород: Рік-У, 2020. 48с.
4. Тиховська О. Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект. Монографія. Видання друге, доповнене. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2023. 416 с.
5. Радзіх С. Вичення фольклору на уроках української літератури. 5-9 класи. Київ: Підручники і посібники, 2007. 128 с.

Базова література

6. Антологія українського міфу: етіологічні, космогонічні, антропологічні, теогонічні, солярні, лунарні, астральні, календарні, історичні міфи: у 3-х т. [збір. та упоряд. В. Войтовича]. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2006. (Серія "Керниця"). Т. 2 : Тотемічні міфи. 596 с.
7. Антологія українського міфу: етіологічні, космогонічні, антропологічні, теогонічні, солярні, лунарні, астральні, календарні, історичні міфи : у 3-х т. [збір. та упоряд. В. Войтовича]. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2006. (Серія "Керниця"). Т. 3 : Потойбіччя. 848 с.
8. Біляцька В.П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпро: СЕРЕДНЯК, 2015. 124 с.
9. Булашев Г. Міфи України / пер. Ю. Буряка. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 384 с.
10. Віннічук А. Усна народна творчість: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 304 с.
11. Галайчук В. Українська міфологія. Харків: Кн. клуб сімейного дозвілля, 2016. 288с.
12. Гарасим Я. Нариси до історії української фольклористики. Київ: Знання, 2009. 301 с.
13. Гнатюк В. Нарис української міфології [підгот. та опрацюв. тексту, вступ. ст. і примітки Романа Кирчіва]. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. 264 с.
14. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
15. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. Львів: Світ, 1992. 176 с.
16. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. Видання друге, доповнене й перероблене. Луцьк, 2005. 310 с.
17. Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 т., 4 кн. Т. 3. Фольклористичні дослідження. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2005. 404. с.
18. Дмитренко М. Символи українського фольклору: монографія. Київ: УЦКД, 2011. 400 с.
19. Дмитренко М. Українська фольклористика другої половини ХІХ століття: школи, постаті, проблеми. Київ: Сталь, 2004. 384 с.
20. Дунаєвська Л. Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій. Видання 2-е, стереотипне. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2009. 304 с.
21. Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник / [упорядник Макарчук В.В.] 3-є вид., переробл. і доповн. Умань: РВЦ «Софія». 2015. 205 с.
22. Івановська О.П. Український фольклор: семантика і прагматика традиційних смислів: підручник. Київ: ВПК «Експрес-Поліграф, 2012. 336с.

- 23.Івановська О. Український фольклор: підручник. Видання 2-е: доповнене й перероблене. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. 402 с.
- 24.Ігнатенко І. Традиційна обрядовість українців. Київ: Інтелектуальна книга, 2017. 160 с.
- 25.Касян Л.Г. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання: Науково-методичний посібник / Л. Г. Касян, О. В. Семенюченко. Київ: НДІУ, 2008. 56 с.
- 26.Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України: нариси й статті. Львів, 2002. 349 с.
- 27.Кирчів Р. Історія української фольклористики. Т. 1. Преромантична і романтична фольклористика. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2017. 524 с.
- 28.Колесса Філярет. Українська усна словесність. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 646 с.
- 29.Кононенко О. Українська міфологія. Божества і духи. Харків: Фоліо, 2017. 191с.
- 30.Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2017. 159 с.
- 31.Костомаров М. Слав'янська міфологія. Київ: ФОП Стебляк О.М., 2014. 200 с.
- 32.Лисюк Н.А. Міфологічний хронотоп: матеріали до курсів Міфологія, Міфологія словянська і світова. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Український фітосоціологічний центр, 2006. 198 с.
- 33.Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. Навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2006. 591 с.
- 34.Лозко Г. Коло Свароже: Відроджені традиції. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. 228с.
- 35.Лозко Г. Українське народознавство. Харків: Див, 2005. 472 с.
- 36.Міфи та легенди українців / Укладач О.Ганзюк. Київ: Знання, 2022. 159 с.
- 37.Мушкетик Л.Г. Персонажі української народної казки. Київ: Український письменник, 2014. 360 с.
- 38.Мушкетик Л. Моральний канон української традиційної культури: за фольклорними джерелами. Київ – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2022. 752 с.
- 39.Мушкетик Л. Фольклор українсько-угорського порубіжжя: монографія; Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. Київ: Український письменник, 2013. 494 с.
- 40.Плачинда С. Міфи і легенди Давньої України. Київ: ФОП Стебляк О.М., 2015. 304с.
- 41.Притулик М. Практикум з українського фольклору: навч.-метод. посіб. [для студ.]; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2011. 295с.
- 42.Руснак І. Є. Український фольклор: навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 304 с.

- 43.Семенов О.М. Усна народна творчість: навч.-метод. посіб. Київ-Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. 153 с.
- 44.Лозко Г. Українське народознавство. Вид. 5, зі змінами та допов. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 512 с.
- 45.Руснак І. Український фольклор. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 304 с.
- 46.Ткач М. Українська звичаєва культура: монографія. Київ: Ліра-К, 2018. 592 с.
- 47.Українська фольклористична енциклопедія у 2-х т.-Т. 1: А-Л / Упорядник, науковий редактор д. філол. н., професор М. К. Дмитренко. Київ: Вид-во «Сталь», 2018. 740 с.
- 48.Українські міфи, демонологія, легенди / Упоряд. М. К. Дмитренко. Київ: Музична Україна, 1992. 144 с.
- 49.Українська усна народна творчість: пісні, думи, балади. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 202 с.
- 50.Українські традиції / Упорядкування та передмова О.В. Ковалевського. Харків: Фоліо, 2004. 573 с.
- 51.Філоненко С. Усна народна творчість: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 416 с.
- 52.Українська етнопедагогіка: Навчально-методичний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 159 с.
- 53.Українська фольклористика. Словник-довідник / уклад., заг. ред. Михайла Чернопиского. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 448 с.
- 54.Українське народознавство: Навч. посібник / За ред. С.П.Павлюка. Київ: Знання, 2006. 568 с.
- 55.Черепанова С. Філософія родознавства: Навч. посібник. Київ: Т-во «Знання», 2008. 460 с.
- 56.Чернопиский М. Г. Українська усна народна словесність. Прозові жанри, паремії і драма. Дидактичні матеріали і методичні поради до практичних занять. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.

Допоміжна література

- 57.Барановська І. Г. Використання дитячого фольклору на уроках музики. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 7 (194). Ч. I. С. 24–29 .
- 58.Бердник Г. Знаки карпатської магії (Таємниця старого мольфара). Київ: Зелений пес, 2006. 368с.
- 59.Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: [навч. посіб.]. Київ, 2002. 236 с.
- 60.Безрукова І. Український дитячий фольклор і його використання в навчальній літературі. *Рідні джерела*, 2012. №2. С.7-14.
- 61.Багнюк А. Символи українства. Художньо-інформаційний довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 512 с.
- 62.Богдан З. П., Ткачук С. М. Педагогічне значення українського дитячого фольклору. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 3, 2018. С.245-248.

63. Вархол Н. Народна демонологія українців Словаччини. Свидник, 2017. 448 с.
64. Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології. Київ: Мистецтво, 1995. 336 с.
65. Войтович В. Українське міфологієзнавство: Навч. посіб. для студентів вищих навч. закл. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. 240 с.
66. Войтович Н. Народна демонологія Бойківщини: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2015. 228 с.
67. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. У 2 т. Том 1. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 310 с.
68. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. У 2 т. Том 2. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 274 с.
69. Галайчук В. Українська міфологія. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 288 с.
70. Гарасим Я. Національна самобутність естетики українського пісенного фольклору: монографія. Львів: Українські технології, 2010. 376 с.
71. Гарасим Я. Нариси до історії української фольклористики: навч. посіб. Київ, 2009. 301 с.
72. Гнатюк В. Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків. *Українці: народні вірування, повір'я, демонологія*. Київ: Либідь, 1991. С. 383-406.
73. Грица С. Фольклор у просторі та часі. Тернопіль: Астон, 2000. 228 с.
74. Грушевський Михайло. Історія української літератури: В 6 т. 9 кн. Т. /Упоряд. В.В. Яременко; Авт. передн. П. П. Кононенко; Приміт. Л. Ф. Дунаєвської. Київ: Либідь, 1993. 392 с. URL: <http://litopys.org.ua/hrushukr/hrushe.htm>
75. Гузій Р. З народної танатології: карпатознавчі розсліди. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2007. 352 с.
76. Гузій Р. Похоронні звичаї та обряди. *Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат*. Т.2. Етнологія та мистецтвознавство. Львів: Інститут народознавства НАН України. 2006. С. 569–589.
77. Гунчик І. Український магічно-сакральний фольклор: структура тексту та особливості функціонування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 232 с.
78. Давидюк В. Персоніфікація страху як чинник міфотворчості (у населеннях Західного Полісся другої половини ХХ століття). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2017. Вип. 1. С. 54-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_LMF_2017_1_14
79. Давидюк В. Чи казка справді небиллиця? 2-е вид., допов. перероб. Луцьк: Ін-т культ. антропології, 2005. 192 с.
80. Давидюк М. О. Особливості формування національної самосвідомості школярів різного віку засобами української літератури. *Наука і сучасність*:

- збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ: Логос, 2002. Том XXXII. С. 49–56.
81. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
82. Ларіон, митрополит (Іван Огієнко). Дохристиянські вірування українського народу: Іст.-реліг. монографія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 320с.
83. Історичні перекази українців. Зібрав та впорядкував Василь Сокіл. Львів: Видавництво М. Коць, 2003. 327 с.
84. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 3-х кн., 6 т.. Факс. вид. Київ: Обереги, 1994. К. I. 400 с.
85. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 3-х кн., 6 т.. Факс. вид. Київ: Обереги, 1994. К. II. 528 с.
86. Кисельова, О. І. Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами українського фольклору: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2009. 278 с.
87. Кирилюк О.С. Універсалії культури і семіотика дискурсу. Казка та обряд. Видання друге, доповнене та виправлене. Одеса: Автограф ЦГО НАН України, 2005. 372 с.
88. Козир М., Філонова Н. Формування в учнів 5-6 класів національної свідомості на уроках української мови та літератури. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. 2022. № 37 (1). С. 54–60.
89. Колісник-Гуменюк Ю.І. Роль соціогумантарних дисциплін у вихованні патріотизму і національної свідомості особистості. Зб. наук. праць інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України / заг. ред. С. Д. Максименка. Київ, 2008. Т. X, Ч. 4. С. 272–279.
90. Кононенко О. Українська міфологія. Божества і духи. Харків: Фоліо, 2017. 191 с.
91. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо 2017, 159 с.
92. Король В. Народна демонологія гуцулів Закарпаття: дис. ... канд. істор. наук: 07.00.05. Ужгород-Львів, 2019. 274 с.
93. Маєрчик М. Ритуал і тіло: структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу. Київ: Критика, 2011. 327 с.
94. Максимович М. Дні та місяці українського селянина. Київ: Обереги, 2002. 187 с.
95. Масленнікова, Н. Фольклор як дидактичний засіб естетичного виховання учнів. *Вісник післядипломної освіти*, 2009. №11 (1). С. 144-149.
96. Мусіхіна Л. Звірслов: Міфологема тваринного світу українців. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 192 с.
97. Мусіхіна Л. Магія гір. Чарівне в житті гуцулів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 64 с.

98. Мушкетик Л. Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі української та угорської оповідальної традиції. Київ: ДСГ, 2010. 320 с.
99. Мушкетик Л. Фольклор українсько-угорського порубіжжя. Київ: Український письменник, 2013. 496 с.
100. Наумовська О. Міфічні істоти «підземного світу» в українській чарівній казці. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*. 2017. Випуск 42. С. 88-96.
101. Наумовська О. Різновекторність локусів потойбіччя у народній неказковій прозі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2018. Випуск № 21. С. 39-47.
102. Нечуй-Левицький І.С. Світогляд українського народу: ескіз української міфології. Київ: Обереги, 2003. 144 с.
103. Онищук Антін. Останки первісної культури у Гуцулів. Записано в Зеленій, Надвірнянського повіту. *Матеріали до української етнології. Т. XV*. Львів, 1912. 184 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=1049>.
104. Просяник І. Українські предвічні вірування. Ключі від Раю-Ирїю. Київ: Априорі, 2021. 208 с.
105. Слижук О. Формування національної самосвідомості учнів у процесі навчання літератури в 5-6 класах НУШ. *Національна ідентичність у мові та культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. О.Г. Шостак*. Київ: Талком, 2023. С.312-319.
106. Сліпушко О. Давньоукраїнський бестіарій (звірослов): національний характер, суспільна мораль і духовність давніх українців у тваринних архетипах, міфах, символах, емблемах / під ред. Л. Мірошніченко, післямова О. Мишанича. Київ: Дніпро, 2001. 140 с.
107. Тиховська О. Архетипна природа образів напівбогинь-напівдемонів у міфології українців Закарпаття та Румунії. *Lucrarile Simpozionului International. Relatii Romano-ucrainene. Istorie si contemporaneitate. Romanian-Ukrainian relations. History and contemporaneity. Tasnad, 26-28 octombrie 2017. Satu Mare, Bucuresti, 2018. S. 347-357*.
108. Тиховська О. Відображення культів праслов'ян у працях Ф. Потушняка «Вогонь в народних віруваннях» та «Вода, земля, повітря в народних віруваннях». *Науковий і мистецький світ Федора Потушняка. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження видатного українського письменника і вченого*. Ужгород, 2010. С.234-243.
109. Тиховська О. Етноархетипна семантика образу вовкулаки у фольклорі Закарпаття. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. Львів, 2020. №8. С. 177-184.

110. Тиховська О. Етнопсихологічне підґрунтя зимового циклу календарної обрядовості Закарпаття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород, 2017. Вип. 38. С. 72–77.
111. Тиховська О. Етнопсихологічне підґрунтя космогонічних міфів про створення світу з яйця. *Щорічний науковий збірник Сьомої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції з україністики «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ»*. Серія: Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики. Випуск 2016. Мюнхен: Verlag readbox unipress Open Publishing LMU, 2017. С. 736–744.
112. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект замовлянь та клятв у фольклорі українців Закарпаття. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 5/6. С. 63–74.
113. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект рослинної магії в купальській обрядовості українців Закарпаття першої половини ХХ століття. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал (АПСНІМ)*. Серія: Філологія. 2020. Вип. 3 (27). С. 91–96.
114. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект уявлень про «злі очі» та «вроки» у фольклорі Карпатського регіону. *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. Дрогобич, 2020. Вип. 33. Том 3. С.174–181.
115. Тиховська О. Космогонічні міфи у світлі психоаналізу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Ужгород, 2016. Вип. 1 (35). С. 101–105.
116. Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Ужгород: Рік-У, 2021. 512 с.
117. Тиховська О. Національна специфіка українського менталітету крізь призму архетипу землі. *Держава у теорії і практиці українського націоналізму. Матеріали VI Всеукраїнської конференції з міжнародною участю*. Івано-Франківськ, 26-27 червня 2015 р. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. С. 472–478.
118. Тиховська О. Образ мавки в українській міфології та повісті Докії Гуменної «Небесний змій». *Філологічний дискурс. Збірник наукових праць*. Хмельницький, 2019. № 9. С. 168–179.
119. Тиховська О. Персоніфікація архетипу Самості в купальській обрядовості українців. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія*, 2020. Вип. 1 (43). С. 359–365.
120. Тиховська О. Персоніфікація архетипу Тіні у міфологічному світогляді українців. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2015. Вип. 20. С. 130–135.
121. Тиховська О. Психоаналітичне підґрунтя образів чорта та домовика в міфології Закарпаття. *Вчені записки Таврійського національного*

- університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Київ, 2020, Том 31 (70). № 2. С. 58–65.
122. Тиховська О. Психоаналітичне підґрунтя образів язичницьких богів в українській міфології Закарпаття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 2019. Вип. 2 (42). С. 168–175.
123. Тиховська О. Психоаналітичний аспект демонологічних образів у міфології Закарпаття. *IX Міжнародний конгрес україністів. Фольклористика. Українознавство. Збірник наукових статей (до 100-річчя Національної академії наук України)*, НАН України, МАУ, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2019. С. 125–135.
124. Тиховська О. Психоаналітичний аспект образу водяника в українській міфології. *Вісник МДУ. Серія: Філологія*. Маріуполь, 2018. Вип.18. С. 121–127.
125. Тиховська О. Психоаналітичний аспект образу долі в українській міфології. *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. Дрогобич, 2020. Вип. 29. Том 4. С. 59–66.
126. Тиховська О. Психоаналітичний аспект образу змії у міфології Закарпаття. *Збірник тез VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «На шляху до синтезу філософії, науки і релігії» на тему: «Міф, філософія, наука: історична траєкторія взаємин»*. Львів: СПОЛОМ, 2017. С. 52–55.
127. Тиховська О. Психоаналітичний аспект образу русалки та повітрулі в українській міфології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород, 2017. Вип. 1 (37). С. 91–96.
128. Тиховська О. Психоаналітичний аспект уявлень про нечистих духів у міфології Закарпаття. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2018. С. 321–325.
129. Тиховська О. Психологічне підґрунтя культу предків в українській та румунській міфології. *Relatii Romano-ucrainene. Istorie si contemporaneitate. Romanian-Ukrainian relations. History and contemporaneity. Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність*. Satu Mare, București, 2019. С. 509–518.
130. Тиховська О. Психологічне підґрунтя міфологічних образів чорнокнижника та соломонара. *Вісник МДУ. Серія: Філологія*. Маріуполь, 2019. Вип. 20. С.142–149.
131. Тиховська О. Психологічне підґрунтя міфологічних уявлень про рушницю та полювання у народних віруваннях Закарпаття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Вип. 2 (40). Ужгород, 2018. С. 63–68.
132. Тиховська О. Психологічне підґрунтя народних уявлень про писанки у світлі світової міфології. *Вісник МДУ. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*. Маріуполь, 2018. Вип.16. С. 75–83.

133. Тиховська О. Психологічне підґрунтя образу дводушника в українській міфології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Вип. 2 (36). Ужгород, 2016. С. 242–248.
134. Тиховська О. Психологічне підґрунтя уявлень про душу у світогляді різних народів. *Матеріали науково-практичної конференції «Становлення майбутнього вчителя-філолога у процесі вивчення регіонального фольклору»*. Умань, 2016. С.108–114.
135. Тиховська О. Психологічне підґрунтя уявлень про межу в народних віруваннях Закарпаття. *Матеріали Міжнародної конференції «Фольклор – стратегічний ресурс нації»*. Дванадцяті фольклористичні читання, присвячені професору Лідії Дунаєвській. Київ, 2019. С. 113–117.
136. Тиховська О. Психологічний аспект астральних образів у міфології Закарпаття. *Щорічний науковий збірник Восьмої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції з україністики “Діалог мов – діалог культур. Україна і світ”*. Серія: Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики. Випуск 2017. Мюнхен: Verlag readbox unipress Open Publishing LMU, 2018. С. 643–656.
137. Тиховська О. Специфіка великодньої обрядовості Закарпаття. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2019. Вип. 1(41). С. 139–145.
138. Тиховська О. Специфіка обрядів жертвоприношення на Закарпатті (за розвідкою Ф. Потушняка «Жертва в народном вірованю»). *Україна в етнокультурному вимірі століть. Міфи і символіка в етнокультурній Україні*. Зб. наук. праць: посібник для викладачів, вчителів, студентів й учнів вузів та шкіл. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 68–76.
139. Тиховська О. Уявлення про відьму у світогляді українців. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2014. Вип.19. С. 176–179.
140. Тиховська О. Уявлення про душі самогубців в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 2020. Вип. 2 (44). С. 423–431.
141. Франко І. Сотворення світу. Київ: Обереги, 2004. 160 с.
142. Хланта І. Моє Копашново: історико-етнографічні, фольклорні статті та матеріали. Ужгород: Патент, 2017. 816 с.
143. Чеховський І. Демонологічні вірування і народний календар українців Карпатського регіону. Чернівці: Зелена Буковина, 2001. 303 с.
144. Чубинський П. Мудрість віків. Українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського: У 2 кн. Кн. 1. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 190 с.
145. Чубинський П. Мудрість віків. Українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського: У 2 кн. Кн. 1. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 196 с.

146. Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. Вибрані твори. Івано-Франківськ: ГУЦУЛЬЩИНА, Верховина, 2009. 351с.
147. Шухевич В. Гуцульщина: в 5 частинах (Репринтне видання 1899–1908 рр). Харків: Видавець Олександр Савчук, 2018. 1218 с.
148. Янковська Ж.О. Символічні коди української культури: навчально-методичний посібник (для викладачів, учителів, учнів та студентів спеціальних закладів загальної середньої й вищої освіти). Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 170 с.
149. Ярмоленко Н.М. Український усний героїчний епос: динаміка традиції: монографія. Київ; Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2010. 552 с.
150. Ярмоленко, Н.М., Ярмоленко, О.Д. Фольклорна арт-терапія та методика її впровадження. *Вісник Черкаського університету*. 2008. Серія: Педагогічні науки. № 123. С. 158-162.
151. Яценко Т. О. та ін. Українська література. 5-6 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ: Педагогічна думка. 2021. 56 с.
152. 100 найвідоміших образів української міфології / Завадська В., Музиченко Я., Таланчук О., Шалак О. Київ: Орфей, 2002. 4

Інформаційні ресурси

1. Лабораторія фольклористичних досліджень <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/>
2. Бібліотека фольклору, виданого або оцифрованого в Канаді <http://diasporiana.org.ua/category/folklor>
3. Народна творчість та етнологія <https://nte.etnolog.org.ua>
4. Народознавчі зошити (архів матеріалів) <https://nz.lviv.ua>
5. <https://spadok.org.ua/folklor/blog>

8. Перелік питань до іспиту

1. Фольклор та фольклористика.
2. Фактори впливу на розвиток фольклору та його етнічні особливості.
3. Періодизація фольклору.
4. Напрями та школи фольклористики.
5. Міграційна школа фольклористики, її представники.
6. Міфологічна школа фольклористики.
7. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.

8. Поганство, пантеїзм та генотеїзм як первісні світоглядні системи слов'ян.
9. Словесний супровід обрядів та ритуалів.
10. Система культів давніх слов'ян.
11. Християнство і його вплив на розвиток української народної словесності.
12. Види та форми давніх обрядів.
13. Магія як найдавніший пласт народної творчості та її форми.
14. Ворожіння. Поетика жанрів магії.
15. Повір'я та забобони: рівень рецепції язичницьких релігійних вірувань та міфологічних уявлень.
16. Давня праслов'янська міфологія.
17. Тематичні цикли міфів.
18. Тематичні групи та образна система історично-героїчних легенд.
19. Ритуали, пов'язані зі смертю людини у праслов'ян. Святкування тризни.
20. Розвиток жанру голосіння, його різновиди.
21. Обряди, пов'язані з будівництвом дому та новосіллям.
22. Весільна обрядовість. Її виникнення та становлення.
23. Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини.
24. Весілля як драма. Його основні етапи та народнопісенний супровід.
25. Теорії про походження жанру чарівної казки.
26. Система прадавніх культів як основа виникнення чарівної казки.
27. Сюжетно-композиційна будова чарівних казок.
28. Психоаналітичний метод інтерпретації чарівних казок (К.-Г. Юнг "Феноменологія духа в казках").
29. Зв'язок чарівних казок з обрядом ініціації.
30. Образи дивовижних помічників у чарівних казках.
31. Кумулятивні казки: їх композиційно-структурні ознаки. Ланцюгові й епічні казки.
32. Архітектоніка кумулятивної казки.
33. Казки про тварин: їх тематичні цикли. Відображення в них тотемічних вірувань слов'ян.
34. Культово-анімістичні(міфологічні) казки. Звіриний епос.
35. Родинно-побутові та суспільно-побутові казки.
36. Зв'язок народної казкової прози з художньою літературою, збирання та дослідження казкового епосу.
37. Художньо-стильові особливості казкового епосу.
38. Небилиці як жанр усної народної творчості, особливості їх поетики.
39. Народні оповідання як жанр, їх класифікація.
40. Історико-хронологічні цикли переказів.
41. Легенда як жанр усної народної творчості, тематичні групи легенд.
42. Історично-героїчні легенди, їх художня природа.
43. Апокрифічні легенди, їх групи.
44. Етіологічні і демонологічні легенди: їх тематичні групи.

45. Космогонічні, антропогенічні та антропологічні легенди, їх тематичні групи.
46. Жанрові особливості притч, їх тематика, особливості композиції.
47. Історична пісня як жанр героїчного епосу.
48. Стрілецькі пісні, їх поетика й образна система.
49. Поетика історичних пісень та пісень-хронік.
50. Жанрово-стильові ознаки історичних пісень.
51. Танкова лірика - коломийки, шумки, козачки, краков'яки, частушки: їх ритмомелодика, зв'язок з календарною обрядовістю .
52. Художньо-стильові особливості жанру романсу.
53. Пісні літературного походження, особливості їх поетики.
54. Пісні по кохання: їх мотиви, особливості поетики, архетипні образи.
55. Основні мотиви козацьких та чумацьких пісень, їх типові сюжети.
56. Заробітчанські й емігрантські пісні: їх основні мотиви.
57. Суспільно-побутові пісні, їх класифікація.
58. Анекдот як жанр усної народної творчості, його становлення. Тематичні групи та поетика анекдотів.
59. Українські народні балади, їх тематично-стильові особливості і поетика.
60. Відображення древніх дохристиянських вірувань у баладах, використання прийому метаморфози в них.
61. Жанрові ознаки балад, їх класифікація.
62. Мотив інцесту в українських баладах (“Жила вдова на Подолі”, “Била в Дана красна жона” та ін.).
63. Власне історичні балади. Їх тематика.
64. Дослідження жанру народної балади та його зв'язок з художньою літературою.
65. Жанрові ознаки билин, їх поетика.
66. Цикли билинного епосу, їх аналіз.
67. Утвердження ідеї християнства в билинах Київського циклу.
68. Художня природа, жанрові різновиди та класифікація народних паремій.
69. Історичний розвиток паремій, їх зв'язок з писемною літературою.
70. Загадки як жанр усної народної творчості, їх тематичні групи.
71. Жанри, які перейшли в дитячий фольклор із загальної народної творчості.
72. Жанри, що виникли в дитячому середовищі. Дитяча пареміографія.
73. Жанрові особливості колискових пісень, їх тематичні групи.
74. Забавлянки як жанр, їх тематика.
75. Ритуально-міфологічна основа зимового циклу календарної обрядовості.
76. Жанри зимового циклу календарно-обрядової творчості.
77. Ритуально-міфологічна основа весняного циклу календарної обрядовості.
78. Жанри весняного циклу календарно-обрядової творчості.
79. Ритуально-міфологічна основа літнього циклу календарної обрядовості.
80. Жанри літнього циклу календарно-обрядової творчості.

81. Ритуально-міфологічна основа осіннього циклу календарної обрядовості.
82. Жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості.
83. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Форми функціонування молодіжних громад.
84. Жанрові ознаки дум, їх класифікація.
85. Дума як жанр усної народної творчості.
86. Думи про визволення з турецької неволі, їх мотиви.
87. Зв'язок жанрів пісенної лірики з художньою літературою та їх дослідження.
88. І.Франко та українська усна народна творчість (праця “Як утворилася слов'янська міфологія”).
89. Дослідження І.Нечуєм-Левицьким жанрів магії, повір'їв та демонології (“Світогляд українського народу”, “Ескіз української міфології”).
90. І.Франко про родинно-побутові пісні (праця “Жіноча неволя в руських піснях народних”).